

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۷۷

سوره اعراف

آیه ۱ - ۳

آیه و ترجمه

بسم الله الرحمن الرحيم

المص ۱

كتب انزل اليك فلا يكن في صدرك حرج منه لتنذر به و ذكرى للمؤمنين ۲

اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم و لا تتبعوا من دونه اولياء قليلا ما تذكرون ۳

ترجمه :

۱ - المص.

۲ - این کتابی است که بر تو نازل شده و نباید از ناحیه آن ناراحتی در سینه داشته باشی، و هدف آن است که بوسیله آن (همگان را از عواقب بد عقاید و اعمال نادرستان) بیم دهی و تذکری است برای مومنان.

۳ - (بنابراین) از چیزی که از طرف پروردگارتان بر شما نازل شده پیروی کنید و از سرپرستان و معبودهای دیگر جز او پیروی نکنید، اما کمتر متذکر می شوید.

تفسیر :

در آغاز این سوره بار دیگر به حروف مقطعه برخورد می کنیم که در اینجا چهار حرف الف، لام، میم و صاد است.

در مورد تفسیر این حروف، در آغاز سوره البقره و همچنین آل عمران بحثهای مشروحی داشتیم، در اینجا به یکی دیگر از تفسیرهایی که در این زمینه جلب توجه می کند برای تکمیل بحث اشاره می کنیم و آن اینکه: ممکن است

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۷۸

یکی از اهداف این حروف، جلب توجه شنوندگان، و دعوت آنها به سکوت و استماع بوده باشد، زیرا ذکر این حروف در آغاز سخن، مطلب عجیب و نوظهوری در نظر عرب بود، و حس کنجکاوی او را برمی انگیخت، و در نتیجه

به دنباله آن نیز گوش فرا می‌داد و اتفاقاً غالب سوره‌هایی که با حروف مقطعه شروع می‌شود سوره‌هایی است که درمکه نازل شده است و می‌دانیم در آنجا مسلمانان در اقلیت بودند و دشمنان لجوج و سرسخت، حتی حاضر نبودند، به سخنان پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) گوش فرا دهند - سهل است - گاهی آنچنان سر و صدا و غوغا به راه می‌انداختند، که صدای پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) در میان آنها گم می‌شد، که در بعضی از آیات قرآن مانند آیه ۲۶ سوره فصلت) اشاره به این مطلب شده است.

و نیز در بعضی از روایات که از طرق اهل بیت (علیهم‌الاسلام) آمده می‌خوانیم که این حروف رموز و اشاراتی است به نامهای خداوند، مثلاً المص در سوره مورد بحث اشاره به انا الله المقتدر الصادق می‌باشد. یعنی من خداوند توانای راستگو هستم و به این ترتیب هر یک از حروف چهارگانه شکل اختصاری یکی از نامهای خدا است.

موضوع جانشین ساختن اشکال اختصاری به جای اشکال مفصل کلمات از قدیم رائج بوده، اگر چه در عصر و زمان ما به صورت بسیار گسترده‌تری مورد بهره‌برداری قرار گرفته است و بسیاری از عبارات طولانی و اسامی مؤسسات یا انجمنها را در یک کلمه کوتاه خلاصه می‌کنند. ذکر این نکته نیز لازم است که این تفسیرهای مختلف برای حروف مقطعه هیچگونه منافاتی با یکدیگر ندارند، و ممکن است در آن واحد تمام این تفسیرها به عنوان بطون مختلف قرآن، اراده شود.

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۷۹

در آیه بعد، می‌فرماید: این کتابی است که بر تو نازل شده است، و نباید از ناحیه آن هیچگونه نگرانی و ناراحتی به خود راه دهی (کتاب انزل الیک فلا یکن فی صدرک حرج منه).

حرج در لغت به معنی گرفتگی، تنگی و هر گونه ناراحتی است، و در اصل به معنی مرکز اجتماع درختان در هم پیچیده است، سپس توسعه یافته و به هر نوع گرفتگی و ضیق اطلاق شده است.

جمله فوق به پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) دل‌داری می‌دهد، که چون این آیات از ناحیه خدا است، نباید هیچگونه نگرانی به خود راه دهد، نه نگرانی از ناحیه بار سنگین رسالتی که بر دوش گرفته، و نه نگرانی از جهت

عکس‌العملی که دشمنان لجوج و سرسخت در برابر آن نشان خواهند داد، و نه نگرانی از ناحیه نتیجه و برداشتی که از تبلیغ این رسالت انتظار می‌رود. با توجه به اینکه سوره از سوره‌های مکی است، مشکلاتی که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) بر سر راه داشت کاملاً قابل درک است، گرچه ما امروز به زحمت می‌توانیم تمام جزئیات زندگانی پیامبر و یارانش را در محیط مکه و در آغاز اسلام در فکر خود مجسم سازیم، ولی با در نظر گرفتن این حقیقت که او می‌بایست یک جهش انقلابی در تمام زمینه‌ها در آن محیط فوق‌العاده عقب افتاده آنهم در مدتی کوتاه به وجود آورد، ابعاد مشکلاتی را که در پیش داشت، می‌توان اجمالاً درک کرد.

بنابراین جای این دارد که خداوند به او دلداری دهد که نگران نباشد و به نتیجه کار خود کاملاً امیدوار باشد.

و در جمله بعد اضافه می‌کند که هدف از نزول این کتاب انذار و بیم دادن مردم از عواقب شوم افکار و اعمالشان است و همچنین تذکر و یادآوری برای مؤمنان

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۸۰

راستین (لتنذر به و ذکری للمؤمنین). و اینکه می‌بینیم در این جمله انذار به عنوان یک فرمان عمومی آمده و تذکر به مؤمنان تخصیص داده شده است، به خاطر این است که دعوت به سوی حق و مبارزه با انحرافات باید به صورت همگانی انجام گیرد، ولی پیدا است که تنها ایمان آورندگان، از این دعوت سود می‌برند، همانها که زمینه‌های مستعد و آماده برای پذیرش حق دارند، و آنها که لجاج را از خود دور ساخته و در برابر حقایق تسلیمند، عین این تعبیر نیز در آغاز سوره البقره گذشت آنجا که می‌فرماید: ذلک الکتاب لا ریب فیه هدی للمتقین: این کتاب تردیدی در آن نیست و مایه هدایت پرهیزگاران است (برای توضیح بیشتر به جلد اول تفسیر نمونه صفحه ۳۹ مراجعه فرمائید). سپس روی سخن را به عموم مردم کرده و می‌گوید: از آنچه از طرف پروردگارتان بر شما نازل شده است، پیروی کنید (اتبعوا ما انزل الیکم من ربکم) و به این ترتیب، سخن از پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و ماموریت و رسالت او شروع می‌شود و به وظیفه مردم منتهی می‌گردد.

و برای تاکید اضافه می کند: از فرمان غیر خداوند پیروی نکنید و از انتخاب ولی و سرپرستی جز او خودداری نمائید (و لا تتبعوا من دونه اولیاء). اما چون آنها که به تمام معنی در برابر حق تسلیمند و از تذکرات، متذکر

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۸۱

می گردند کمند، در پایان آیه می گوید: کمتر متذکر می شوید (قلیلا ماتذکرون).

از این آیه ضمنا استفاده می شود که انسان بر سر دو راهی است، یا پذیرش ولایت و رهبری خداوند، و یا داخل شدن در (ولایت) دیگران، اگر مسیر اول را قبول کند، (ولی) او تنها خدا است، اما اگر تحت ولایت دیگران قرار گیرد، هر روز باید بار کسی را بر دوش گیرد و ارباب تازهای انتخاب کند، کلمه اولیاء که جمع ولی است اشاره به همین معنی است.